

# CARTILE SATEANULUI ROMANU.

**SCRIERE PERIODICA**

PENTRU

*TREBUINTIELE POPORULUI ROMANU.*

Descéptá-te Romane!

A. Mureslanu.

**Cursulu V. — Anulu 1880.**

Proprietariu, Editoru si Redactoru resp.:

**Pop'a NICULAE F. NEGRUTIU.**

G H E R L ' A .

IMPRIMAR'Á „GEORGIU LAZARU.“

1880.

**Bibl. Univ. Cluj**

Nr. 137-1924

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doce lucruri trebuie se lipsésca unui popor: *utilarea* si *iertarea*, — si alte doue trebuie se-lu impodobésca; *recunoscenti'a* si *resbunarea*. Poporul ineztratu cu aceste insusiri e demnu de unu viitoriu stralucitu si de una viétia neaternata, cà-ci va avé destula potere pentru a-si aperá mósia stramosiésca si a-si câsigá stim'a si respectulu veciniloru, fia acesti'a dusimani séu amici.

*Uitare* se nu dee celoru jert'fiti pentru tiéra, — neci *iertare* streiniloru dusimani poporului, cu atatu mai multu candu acesti'a, injunghiandu tiér'a cu pumnalulu nedreptatiei si indrasnelei, o trunchiaza pre veci.

*Recunoscentia* poporulu trebuie se aiba pentru eroii cari cu pretiulu vietiei loru, prin cuventu séu priu fapte, s'au luptatu pentru patri'a si natiunea loru, — *resbunare vecinica* se jure neimpacatu protivniciloru seculari.

# CUPRINSULU

scrierei periodice

## „Cartile Sateanului Romanu“

Cursulu V. — Anulu 1880.

	Facia.
I. Descéptá-te Romane! . . . . .	1.
II. O ratacire nerocósa . . . . .	4. 14.
III. Convorbire între unu tieranu si unu carturariu . . . . .	10. 21.
IV. Cunoscení'a tempului . . . . .	27.
V. Convorbire între doi sateni . . . . .	39.
VI. Sasu Voda ✓ . . . . .	45.
VII. Despre stricatiunea vinarsului . . . . .	50. 68.
VIII. Crescerea si instruirea fetitielu . . . . .	73.
IX. Lips'a si mijlócele crearii bibliotecelu . . . . .	79.
X. Despre scól'a de pomaritu si lips'a ei . . . . .	87.
XI. Fonduri scolastice. Lips'a, folosulu si modulu infientiarei lor . . . . .	89.
XII. Copilulu cersitoriu . . . . .	100.
XIII. O pilda . . . . .	107.
XIV. Sfant'a Vinere . . . . .	117.
XV. Nutiu . . . . .	121.
XVI.—XLIII. Poesie. Regulus . . . . .	3.
Puterea-i tu se scfi? . . . . .	12.
Buciumulu romanu . . . . .	13.
Ciobanulu din Ardealu . . . . .	20.
Mórtea lui Ionu Buteanu . . . . .	25.
Gáscele . . . . .	34.
La Roman'a libera independenta . . . . .	37.
Poporulu romanu . . . . .	49.
Imperatulu animaleloru . . . . .	59.
Amoru si patriotismu . . . . .	61.
Stanu . . . . .	70.
Muciu Scevol'a . . . . .	85.
Legend'a ciocârliei. . . . .	97. 105. 113.
Sgârcitulu . . . . .	103.
Milostivulu . . . . .	104.
Poesii poporale (8+4) . . . . .	164. 120.
Colinda . . . . .	128.

	Fașia.
<b>XLIV.—XLIX. Insemnari folositoare.</b> Sapunu de casa .	35.
Sapunu finu de rasu. Unsore pentru rane la muieri pre peptu. Medicina contr'a durerei masele- loru. Vacile voru stá la mulsu déca . . . . Prasirea si cultivarea flórei sórelui de ce e recomenda- bila? . . . . .	36.
<b>L.—LXII. Risete si Zimbete.</b> La graniti'a Romaniei. Mo- ral'a Cersitoriului . . . . .	60.
Pentru ce tiene cartea intórsa? .	71.
Intr'o curte. Intre soçi. La trei óre nóptea. Sermanulu avaru. Mij- loculu liniscei. Panea cea de tóte dilele . . . . .	72.
Cunoscenti'a omului beatu. Pro- punerea acusatului. Lucruri ne- insemnate . . . . .	96
Explicati'a unei minuni . . . .	112.

# CARTILE SATEANULUI ROMANU.

PENTRU

*TOTE TREBUINTIELE POPORULUI ROMANU.*

Ese in fie-care luna odata. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e 1 fl. v. a., pentru Roman'a 3 franci — lei noi. Abonantii voru primí cá premiu portretulu lui *A v r a m u J a n c u* — platindu numai 30 cr. pentru cartea de transportu si pacuetarea aceluia.

## **Preotulu Romanu.**

Diurnalu besericescu, scolastecu si literariu.

Ese in fie-care luna odata.

Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 4 fl. [10 franci — lei noi.] Abonantii voru primí cá premiu portretele *Metropolitiloru romani Mironu Romanulu si Dr. Joanu Vancea* — platindu numai 50 cr. pentru cart'a de transportu si pacuetarea acelor'a.

## **Amiculu Familiei.**

Diurnalu socialu, beletristicu si literariu.

Ese in fie-care septemana odata — *Dominec'a*. Pretiulu de penpre unu anu e 5 fl. [13 franci — lei noi],  $\frac{1}{2}$  anu 2 fl. 50 cr. [7 franci — lei noi.] Abonantii voru primí cá premiu portretulu *distinsului filologu si istoricu Timoteiu Cipariu* — platindu numai 30 cr. pentru cart'a de transportu si pacuetarea aceluia.

## **Higien'a si Scol'a.**

Fóia pentru sanetate, morbi, educatiune si instructiune.


Ese in fie-care luna odata. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 2 fl. [5 franci — lei noi.]

## **Gur'a Satului.**

Diurnalu glumeti, sociale-politicu-tocu. Ese in tóta *Marti-sér'a*.

Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 6 fl. [20 franci — lei noi] pre  $\frac{1}{2}$  anu 3 fl. [10 franci — lei noi]

Tóte aceste 5 diurnale deodata abonate costau pre I anu 16 fl.,  $\frac{1}{2}$  anu 8 fl. — pentru Roman'a si strainatate pre I anu 50 franci — lei noi,  $\frac{1}{2}$  anu 25 franci — lei noi.

 A se adresá la Administratiunea loru in Szamosujvár.

**GHERLA.**

IMPRIMARÍA „*GEORGIU LAZARU*,”  
1880.

# CARTILE SATEANULUI ROMANU.

*Descépta-te Romane!*

**Cartea I.**

**Januaru.**

**Anulu 1880.**

## Descépta-te Romane!

*Óre cându se-ar' redicá duchulu din tierin'a Strabuniloru nostri si ar' privi preste stranepotii marelui Cesaru, marítului Aureliu si inaltului Traianu: óre in diu'a de astadi mai cunósceiar'? — Negresîtu cà i-ar' cautá in palaturile celé mari imperatesci: si i-ar' aflá in vizuniile si bordeiele cele próste si întunecate; — i-ar' cautá in scaunulu stapênirei: si i-ar' aflá amariti sub jugulu robiei; i-ar' cautá mariti si luminati, si cum i-ar' aflá? — rupti, goli, amariti si asemenati dobitóceloru, cadiuti de totu in prapasti'a orbirei, bene-pregatiti spre slujb'a dujmanului omenirei, rapitoriului casei parentiesci.*

Asié plangea acum'a-su siese-dieci ani starea poporului romanu, iubitoriulu de neamulu seu, vredniculu de vecinica aducere amente Apostolu alu Romanismului GEORGIU LAZARU.

Si óre astadi, dupa trecerea aloru siese-dieci de ani, stamu noi mai bine?

Parentii nostrii ni-au scapatu din jugulu robiei, jertfindu-se pre sene pentru de a ne mântuí pre noi. Ei ni-au mântuitu din sierbitute si ni-au facutu liberi, — domni si stapêni preste mosii cáscigate cu crunte sudori si ingrasiate cu síróie de sange romanescu.

Dar' noi, noi nemultiamitorii stranepoti ai lorú amú lasatu se ni se iee pamêntulu din mâna, — acestu pamêntu din care fie-care petecu este amestecatu cu tierin'a, plama-ditu cu sangele si inaspritu cu osamintele stramosiloru, mosiloru si parentiloru nostri. Amu lasatu mosiór'a parentiesca veneticului care ni-a sciutu impodobí cu vre-unu petecu de postavu, cartonu ori matasa si a ne ametí cu vre-o inghitítura de tiuica, rachíu ori vinarsu.

Si astadi!?

Astadi abia ni-au mai remasu *viziunile si bordeiele cele próste si intunecate* pentru de a ne scuti din aintea vijeliei si a ne impartí cu pruncutii nostri *rupti, goli, amariti* bucatur'a cáscigata prin cultivarea intru crunte sudori a bradeloru si tiarinelorú eri-alalta ale nóstre, iar' astadi, prin nesocotinti'a nóstra, trecute in mâni straine.

Si acum: *Descépta-te Romane!* Descépta-te baremi acum cându te vedi ajunsu la cele din urma. *Descépta-te si te invétia:*

a benecuventá tierin'a strabuniloru, mosiloru si parentiloru tei si a calcá sí tu cu intréga cas'a t'a in urmele lorú;

a-ti pastrá si cultivá mosi'a ta, cá ace'a intréga si nescirbata se o lasi fiiloru si nepotiloru tei;

a-ti respectá pre luminatorii si benevoitorii tei si a nu te increde la strainii, cari se nisuescu a te desmoscení;

a-ti cumpaní cheltuelile cu venitele t'ale, si incátu acestea nu-ti ajungu pentru acoperirea celor'a, a cercá nóue isvóre de venite;

a-ti cunósce drepturile si detorintiele t'ale, pentru cá se scii a te folosí de celea si a le implení acestea; si preste totu:

**Invétia a fi Demnu de Marii tei Strabuni!**

# Regulus.

Rom'a cea faimósa 'n lupte si vítéz'a Cartagine  
In batái mari se 'ncruntara, de demultu, in vremi betrane:  
Cartagine se 'nfricase; Rom'a inc'-a desperatu,  
Regulus, vestitu-i duce in prinsóre a picatu.  
Cartagine nu gasise altu mijlocu descursoriu,  
Decátu ca sè céra pace — cu prinsioneriu lu loru.

— Regulus, vestite duce, — dicitu dusmanii cu blandétia,  
Éta asta-di poti alege intre mórte si viétia:  
Déca vrei sè fii ér liberu, déca vrei sè mai viezi,  
Du-te si rentórna 'n Roma, lasa grelele obedi;  
Dar ajunsu acolo 'ndata cere pace pentru noi,  
Déca nu vei obtiené-o, jóra, cà-i veni 'napoi!“

— Juru pe sant'a dieitate, cumca mi-oiu tiené cuventulu,  
Pe onóre, pe-alu meu nume, n'oiu calcá eu juramentulu!“  
Scirea 'n Rom'a se latiesce, Regulus cà a sositu,  
Ér poporulu si senatulu sè-lu intimpine-a esitu;  
Dar' elu nu vré ca sè intre, ci la pórtá se opri,  
Si cu vóce durerósa astu-felu dinsiloru vorbi:

— Déca n'asiu fi sclavu in lantiuri si captivu in Cartagine,  
Asiu intrá cu voi in Rom'a, falnicu si fara rusíne,  
Cá la bratiu-mi de parente cu ferbinte doru sè stringu  
Dulci copíi si consórt'a-mi, cari de patru ani me plângu;  
Dar' unu sclavu nu póte aste, sinulu meu e 'ncatusiatu,  
Nu sum Regulus acuma, ducele incoronatu.

Unu prinsioneru sum eu asta-di, v'am adusu numai solfa  
Cartagine cere pace, insotire si fratia!“

— Fia dara si fratia, Regulus eliberatu!“

Striga 'ndata totu poporulu dimpreuna cu senatu.

— Stati nitielu, voi frati de cruce, — díce dinsulu — cà-ci asiu vré  
Sè ve spunu in asta óra, care e parerea mea!

Eu cá solulu Cartaginei ve vorbíi acum de pace,  
Dar' cá Regulus in Roma pace asta-di nu asiu face,  
Apucá-asiu arm'a 'n mana, si-asiu plecá colo 'n resboiu,  
N'asiu lasá rusinea mare sè se 'ncuibe între noi!  
De-amu voi sè stámu la pace, juru, cà nu suntemu Romani,  
Cà-ci Romanii nu vëndu Roma calcatoriloru dusmani!“



— Piéra tóta Cartaginea, — striga Rom'a 'nfuriata,  
Unu Romanu nu vinde Rom'a in periculu nici odata!  
Regulus cu fala 'n' peptu-i, cu sol'a 'ndestulitu,  
'Si imbraçiosieza fiii si consórt'a ce-au sositu:  
— S'aveti grija de consórt'a-mi si de scumpi orfani mei,  
Eu ve lasu, dar' se v'ajute ai ostirii nóstre diei!"

Regulus remâi, nu merge, au nu vedi négr'a gelire,  
Nu-ti vedi fii si consórt'a, cum plangu l'a ta despartire?"  
— Sum Romanu si totu Romanulu tiene juramentul santu,  
Am juratu in Cartagine, n'oiu calcá alu meu cuventu!"  
Regulus lasà copii si consórt'a in deliru,  
A moritu, iubindu-si Rom'a, mórte mandra de martiru.

**Vasilu Budescu.**

## O ratacire norocósa.

*(Intemplare din viéti'a Imperatului Josifu alu II-lea.)*

Intr'o dí o tenera feta cu numele Mari'a stá la ferestr'a chiliei s'ale si cu ochii scaldati in lacrimi priviá la multímea de omeni care treceá in susu si in josu.

De pre faci'a ei poteai cunosce cá o grija mare o cuprinde.

Mari'a locuiá in rîndulu alu doilea a unei curti din Vien'a.

Ori si cine s'ar' fi uitatu la dens'a ar' fi potutu ghici cá dens'a cercá intre multíme cá se védia pre cenev'a; dar' in zadaru, càci pre cene doriá se vedea nu-lu vediù.

Incepea togmai a inserá cu incetulu, si dens'a gândia se mérga dela ferestra si se-si incépa lucrulu seu, candu deodata o figura inalta cu unu vestmentu inchisu si cu palari'a indesata pre capu, se apropiá dreptu spre locuinti'a ei.

Cine ar' fi potutu fi altulu, decátu acel'a pre care dens'a 'lu acceptá se viá. Dens'a 'si deschise indata feréstr'a, si precandu ace'a figura voiá a merge mai departe, ea strigá cu unu viersu dulce si resonatoriu:

„Josife! Josife!"

Strainulu audiendu acestu strigatu se oprí indata si se uitá in susu de unde venise acelu strigatu. Elu s'a miratu forte audiendu cá 'lu striga pe nume.

Acestu strainu erá imperatulu Josifu alu II-lea, carele avé datina de a se preamblá de comunu in murgitulu de séra inbracatu in vestminte de rîndu orasieneseci cá se nu-lu cunosca nime.

„Josife! pentru Domnedieu vinà odata susu!“ strigà ea cu de-adinsulu, vediendu-lu cà stà in locu.

Imperatulu nu sciá ce se faca, totusiu cugetà cá se cerce cà ce lucru pote fí acest'a, càci cunosceá cumca ace'a necunoscuta se pare a fí nenorocita, si póte cà chiar' sortea l'a adusu in acestu minutu cá se o ajute in nefericire.

Imperatulu plecà numai decâtu si suindu-se in rîndulu alu doilea, fora greutate dete indata de chili'a necunoscutei, a carei usia erá deschisa.

In chilia erá cam intunerecu.

Dupace a intratu indata-lu intimpinà cu cuvintele:

„Bine cà te mai potu vedé odata. — Dar' de nu te-asiu fí strigatu pre nume tu dieu nu ai fí venitu? Eu am fostu forte ingrigiata pentru tine, si me temeam cà vei fí patítu ceva càci de atât'a vreme nu te-am vediutu.“

Aceste cuvinte le dîse asia de iute si cu unu tonu asia de tremuratoriu, in câtu ori cine poté aflá din aceste grigi'a ei cea mare.

Cuvintele aceste a tinerei fete patrunsera anim'a cea buna a Imperatului.

Dens'a pasí mai aprópe de elu si voiá a-lu prinde de mâna. I-se uità in façia si indata vediù cà a ratacitu si inspaimentata pasi indereptu.

„Nu te teme!“ dîse imperatulu, si nu cugetá cumcà eu cu voi'a am venitu aci. Candu am trecutu pre deinaintea ferestrei D.-t'ale ai strigatu din ferestra: „Josife!“ acest'a e numele meu, si eu am dedusu de aici cà pre mine me strigái. Eu am venitu aici la D.-t'a in credinti'a ca voiú aflá vre-o cunoscuta. Inse noi ambii am ratacitu, si deca totusiu acést'a ratacire, dupa cum vediu eu, pentru D.-t'a nu e placuta, nu luá in nume de reu déca eu 'ti spunu cà pentru mine e placuta, de orace am potutu face o cunoscentia asia de insemnata.“

Mari'a cu unu tonu tremurătoriu și plinu de frica dîse:  
„Dle! iérta-me — eu nu te-am strigatu pre D.-t'a — te rogu  
— parascesce-me!“

„Acést'a o voi face numai decátu,“ dîse Imperatul, inse primirea D.-t'ale de candu am intratu aci și intréga portarea D.-t'ale 'mi aretara că D.-t'a nu esti pre fericita și póte că condusu de sórte, facu cu Dt'a cunoscintia și potu a-ti fi folositoriu.“

„Ah!“ suspină Mari'a și cu man'a-i mica 'și stérse lacrimile.

„Nu plange,“ dîse Imperatulu cu blandetia plina de compatimire.

„Ierta, pote că eu am pretinsu pré multu, cá mie, cá unui necunoscutu, se-mi incredintiezi grigile Dt'ale cele ascunse; inse dein imputarile ce-mi le-ai facutu inainte de a sci cá cine 'su eu, am aflatu cumcá Dt'a ai unu amantu, carele nu scie pretiú pré bine fericirea. Decumv'a acést'a e caus'a superarei Dt'ale, atunci lasa cá mandri'a se invinga iubirea Dt'ale și uita pre celu ce-'ti e necredintiosu.“

„Ba, — căci iubitulu meu Josifu nu-i necredintiosu“ dîse Mari'a plina de convingere.

„In acésta convingere o anima iubitoria nu-i de totu nefericita, și eu inca-'ti poftescu norocu la acést'a.“

„Dara eu totusiu sum forte nefericita!“ dîse Mari'a.

Insufletîrea cu care vorbiá Imperatulu, strabatú inim'a junei, încátu amarita, precum erá aflá o lipsa mare de a uitá grigi'a și intristarea s'a și a nu se mai ocupá numai cu o idea.

Noptea 'și intinsese de ajunsu vestmentulu seu negru asupr'a pamentului, dar' convorbirea pré interesanta nu incetáse, ma atátu erá de interesanta încátu jun'a feta ar' fi totu ascultatu sfaturile parintiesci ale strainului și nu cutezá a-lu rogá cá se o parasésca.

In decursulu vorbirei aflá Imperatulu cá numele ei este: „Mari'a B.“ și cá e fiic'a unui vamasiu, și parentii ei morisera precându ea erá inca prunca de siese ani. Ne lasandu-i

parintii ei nece o avere, dens'a fũ crescuta de o stramosia a s'a, unde traise pana inainte de aceste cu unu anu si diu-metate, candu unic'a-i mangaiare inca i se stinse morindu bun'a ei stramosia. De atunci incepẽdu dens'a se sustiené in modulu celu mai onestu prin lucrulu maneloru: prin cusutu, si inainte de aceste cu cãtev'a luni i s'a deschisu calea la o casa si familia onesta si avuta, unde petrecea dile intregi ajutandu domnei casei in lucrurile de mãna precum si investiãdu pre o fetitia a acelei'a.

In acést'a casa onesta a avutu ocasiune de a cunósce pre unu tẽneru boltasiu, care erá in servitiulu unui negutia-toriu, acést'a erá Josifu, pre care a voiutu a-lu strigá de pre ferestra.

Imperatulu conchise indata cumca jun'a feta iubescé adẽncu pre acelu teneru.

„Elu ascepta mórtea unui unchiu, avutu dar' betranu si bolnavitosu, a carui mosténu unicu este elu“ dise dens'a „apoi — sciu de siguru, cà elu 'si va tiené cuventulu, vomu fi o parechia!“

„Buna fetitia!“ dise imperatulu miscatu, „o de n'ar' fi numai insielata inim'a t'a cea nevinovata.“

„O credi D.-t'a acést'a?“ dise jun'a feta miscata.

„Acést'a eu nu o intarescu, pentru de a nu te neliniscí mai multu decãtu esti, dar' intardiarea lui cea mare...?“

„O elu de siguru e bolnavu!“

„Dar' nu esti sigura despre acést'a?“

„O! acést'a nu se cuvine. Eu insu-mi nu potu se mergu, cu atãtu mai puçinu se trimitu pre altu-cineva.“

„Dar' asculta-me: eu me voiu informá, si D.-t'a vei fi incunoscintiata despre acést'a numai de cãtu.“

„Ah! déca ai voi a face acést'a!“

„Dar' pentruce se nu voiescu? Vedi, totusiu e bine, cà intemplarea me-a adusu aici?“

„Eu credu tare,“ dise Mari'a, „cumca s. Teresia, carei'a eu me rogu cu atãt'a dragoste si credintia, te-a trimisú mie cá pre unu angeru scutitoriu.“

Imperatulul întrebă de numele iubitului ei, precum și despre negociatoriul la carele e dinsul asediatu.

Dens'a i spuse, cumca acelu june se cheama: Josifu G. și că e în serviciu la trafic'a Hallermund et Co.

Între aceste afara eră întunerecu de totu, Imperatulul voiá se se duca, fara de a fi observatu, dar' Mari'a 'lu rogá că se ascepte se-lu conduca cu lumina pâna va scobori treptele.

„O! ascépta nitielu Dlu mieu!“ dise dens'a si-lu prinse cu incredere de braciú, „se nu cadí . . . . Voiu aduce o lumina numai de câtu.“

Dens'a aprinse îndata o luminare.

Numai acum potú cunósce Imperatulul trasurile fetei în modu mai chiaru. O fația nevinovata și frumósá a potutu că se privésca; perulu ei castaniu, obrazulu celu finu, și ochii ei patrundiatori, plini de focu. Tóte aceste 'lu intarira și mai multu în propusulu seu luatú mai înainte, de a se ingrigi despre ea, încátu numai va poté.

Mari'a cu lumin'a în mana ajutá strainului a cobori treptele; dens'a nu a cutezatu se întrebe: că cine e elu, dar' ajungându la porta i mai dise odata: „numai nu uitá ce'a ce mi-ai promisú!“

„Nu, de siguru nu!“ respunse Imperatulul, și se reintorse la resiedinti'a — palatulu seu, fórte indestulitu o întemplare asia de frumosa că și care omenii mari numai raru potú aflá și pre care de regula cei mai multi se îndatinéza a-o încungiurá

Numai dupăce Mari'a a fostu remasu singura în chilia și dupăce punendu-se înaintea mesutiei s'ale de cusutu, redimandu-și capulu micu pre mân'a-i alba și gingasia, începú a-i paré reu pentru marturisirea-i sincera facuta necunoscutului, și se teméá că nu cumva densulu se abuzeze de descoperirea facuta.

Totusiu cugetandu bine asupr'a ingrigiriloru s'ale 'și diceá: elu se aretá asia de sinceru și bunu, asia de compatimatoriu; — de siguru că e unu omu onestu și 'și va tiené cuventulu.

— 9 —

Cu acést'a mangaere că dens'a negresitu in curundu vă audi ceva veste despre iubitul ei Josifu B., se culcă si dormi in visuri dulci.

Imperatului i se pareá că vede in adeveru pre jun'a feta inaintea ochiloru in tota sér'a ace'a, căci asia de multu i placú de portarea ei sincera si nevinovati'a ce i-o poté ceti de pre facia si se ingrigi de fericirea ei.

Imperatulu 'si insemná bine numele acelui tēneru atātu de iubitu de jun'a féta, asemenea si ștapanulu la care densulu erá aplicatu in serviciu, si cá se nu le uite, le si scrise in carticic'a s'a indata ce ajunse in curtea s'a imperatésca.

In diu'a umatoria lasá se viná la densulu negutiatoriulu Hallermund. Acest'a a si venitu, cuprinsn de frica.

Negutiatoriulu fú condusu inaintea imperatului. Imperatulu 'lu primí in modulu celu mai parintiescu, si dupace 'lu in-trebá despre unele si altele, dusé vorbirea asupr'a negutia-toriei.

Negutiatoriulu 'si pierdú din ce in ce mai multu din fric'a care o avúse mai inainte audiendu că câtu de blându vorbesce Imperatulu cu elu.

„Ti multiemescu pentru sinceritate-ti,“ dise Imperatulu, „mi voiu insemná tote aceste; dar' acum se venimu la altu ceva. D.-t'a ai in servitiulu D.-t'ale unu teneru cu numele Josifu G.?“

Negutiatoriulu fú surprinsu aflându că Imperatulu cunoșce pre acestu june si inca i scie si numele.

„Asia este Maiestate,“ respunse negutiatoriulu.

„Ce feliu de omu e acel'a?“

„Eu nu potu decâtu se dau celu mai bunu atestatu despre portarea s'a. Elu 'si pricepe bine serviciulu seu, e sir-guintiosu, credintiosn si bunu, si pre lângă acést'a are o portare esemplara; ma potu díce că dupa câtu e de teneru inca e pré solidu.“

„Acést'a-mi place,“ replicá Imperatulu, „cine-su parintii lui, are elu avere?“

„Tatalu-seu e mortu; si in câtu sciu, mum'a s'a traiesce inca si e in Linz la una sora a ei, care e casatorita. Dênsulu i-a trimisu inca uneori bani din plat'a s'a spre a-o ajutá.“

„Aceste i servescu lui spre onóre!“

„Elu mai avù aici,“ dîse negutiatoriulu „si unu unchiu necasatoritu, fôrte avutu, carele a moritu inainte cu 14 dîle. Elu cugetá, cà va fî mosténulu acestui'a, dupacum i disese ade-se-ori, dar' unchiulu seu — — scie Ddieu cum si pentruce — a lasatu in testamentu tóta averea s'a unei monastiri.“

Imperatulu s'a miratu, ér' negutiatoriulu spariatu tacù.

„Vorbesce mai departe,“ dîse Imperatulu.

„Eu nu am nemicu de a mai adauge, Maiestate, decâtu cà nedejdeca lui zadarnica me-a atinsu asia de tare, cà si candu inse-mi asiu fî potutu avé din ace'a ceva folosu.“

„Cum asia?“

„Pentruca atunci elu nu ar' fî remasu in servitiulu meu, si eu cu greu asiu fî aflatu pre altulu in locu-i; acum inse credu cà va remané la mine.“

„Ti multiemescu pentru deslusirile date,“ dîse Imperatulu; „eu nu voiescu a te retiené mai multu dela lucrurile Dt'ale. Adio! inse mâne la 11 óre tramite aci pre acelu teneru.“

(Va urmá.)

## Convorbire între unu tieranu si unu carturariu.

Buna diu'a. — Bine ai venitu vecine. Ce mai scii din nou.

— Atât'a e totu ce sciu cà cu diu'a de astadi inca suntemu mai aprópe de mormentu.

— Mie celu puçinu nu mi-ar' pasá de ar' fî trecutu acum si diu'a de mane.

— Ce dîci dora te-ai si urítu cu lumea acést'a?

— Urítu dieu vecine. Rea lume traimu; 'tu spunu dreptu cà si acuma numai necasulu me-au adusu la D.-t'a. Am venitu cà se-mi dái unu sfațu bunu.

— Prea bucurosu, numai câtu a dá sfatu altui'a si încă bunu e unu lucru căm greu.

— Sciu prea bine; — inse totusiu credu cumca sfatulu ce mi 'lu vei dá D.-t'a va fi bunu. Nu pentru acea te tienu toti satenii de omulu celu mai cu minte (intieptu), afora de ace'a n'ai fostu D.-t'a dora jude comunalu in 10 ani, cá se nu fi in stare a-mi dá unu sfatu bunu. Apoi sci si carte, ma cetesci mereu la gazete (diuare), si asia ori si cum scii cum stà lumea mai bine decātu mine si cei de o sorte cu mine care nu ne scimu scrie neci numele.

— Destulu de reu e dieu ace'a vecine.

— Ace'a o vedu si eu bine, dar' n'am ce face. Am cugetatu si eu adese-ori cumca câtu de reu au facutu parintii mei că nu m'au portatu la scóla. Dar' acum'a e tardiu; fora de a si sci eu Joanu lui Petru scrie, dieu nu m'asiu dá pre o tíera. Domnulu parinte inca mi-a dísu mai alalta-eri, candu amu fostu se vedemu semanaturile de pre valea Puinului, cumca e mare paguba cá nu sciu carte. Ei! de asi fi amblatu la scóla asi poté fi si eu popa seau inca cu ajutoriulu lui Domnedieu unu domnu si mai mare.

— Dreptu ai vecine, tote au fostu cu potintia la tempulu loru. Fora nu te superá nemica, căci déca tu n'ai fostu asia de fericitu voru fi celu puçinu fii tei.

— E ba nu dieu! Chiar' pentru ace'a me superu mai tare căci vedu cumca si in acést'a nedesde me voiu insielá. Cugeta numai; — credu cá cunosci pre Petru fiiulu meu, care chiar' pre la culesulu cucurudiului va fi de 15 ani? Cum se nu-lu cunosci cându si D.-t'a ai fostu la botezulu lui! Acest'a me supera intru atât'a încātu neci mancarea nu-mi cade bine.

— Cum asié? — nu se pote!



— Crede-me mi si rusine cá se-ti mai spunu. Scii pré bine câtu am cheltuitu cu elu pre la scoli, pentru carti, papiru, negréla, d'apoi pre vesminte si incaltieminte. Mi-am trasu dela gura numai cá elu se nu suferu neci o lipsa. Nu-i vrednicu numai de furci. Inchipuesce-ti; mai deunadí am fostu la orasiulu B. cu bucate cá se facu bani se-i cumperu inca nesce carti. Am mersu la profesoru cá se intrebú cá de ce carti are lipsa Petru meu si cum se pórtá. Profesorele inse mi-a dísu, cá se nu mai chieltuescu cu elu, ci mai bine se-lu ducu acasa, cá si asia nu se va alege nemic'a din elu, fiinduca nu invetia nemicu si e blastematu.

— Necasu destulu de mare. Fora eu am sciutu inainte, cá asia se va intemplá cu Petru, care dealtmintrea se vede unu copilu bunu; i place tare economi'a. 'Lu am vediutu nu un'adata, candu venía acasa, cumca tota diu'a ambla pre la ocolulu viteloru, pre la siura, se uita dupa lucratori, — cu unu cuventu judecandu dupa aplicarea lui firésca am presentítu cumca economu bunu póte fi, fora vladica pana-i lumea. 'Ti-am fostu spusu candu l'ai dusu ántái'a ora la scola, cá se nu cheltuiesti indesiertu. Nu-i de capulu lui scól'a. Dar' nu m'ai ascultatú, ci mi-ai fostu respunsu cá voiesci cu ori ce pretiu a face din Petru carturariu.

(Va urmá.)

## Putere-ai tu se scii?

— Dupa Heine. —

O omule, nu ríde de draci si de infernu;  
Cáci scurta e viéti'a, cá visulu sburatoru:  
Pedéps'a ce urméza, durá-va in eternu,  
Ea nu este o credintia, nascuta in poporu.

O omule, platesce-ti a tale datorfi;  
Cáci lunga e viéti'a, si grea-i sarcin'a sa:  
Si cum facusi adese, putere-ai tu se scfi,  
Cá mâne póte éra nu-i vré a 'mprumutá?

**A. Radu**

Abonantii nostri si voru poté procurá cu scade-  
re de 33% din pretiulu ordinariu tóte scrierile aparute la  
noiséu trecute in proprietatea nóstra; si anume:

**Amoru si dincolo de mormentu.** Novela de Ponson  
du Terail traducere de N. F. Negrutiu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

**Bibliotec'a Sateanului romanu.** Cartea I cuprinde  
materii forte interesante si amuzante. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

**Bibliotec'a Sateanului romanu.** Cartea II cuprinde  
materii forte interesante si amuzante. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

**Colecta de Recepte** din economia, industria, co-  
merciu si chemia pentru economi, industriasi, meseriasi si co-  
mercianti. De Gr. T. Miculescu. Pretiulu 50 cr. (30 cr.)

**Apologie.** Discussiuni filologice si istorice ma-  
giare privitorie la Români invederite si rectificate de Dr.  
Gregoriu Silasi. PARTEA I. Paulu Hunfalvy despre Croni-  
c'a lui Georg. Gabr. Síncai. — Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

**Renascerea limbei romanesci in vorbire si scri-  
ere** invederita si apretiatá de Dr. Gregoriu Silasi. Pretiulu  
40 cr. (26 cr.)

**Ifigeni'a in Aulid'a.** Tragedia in 5 acte, dupa Euripide  
tradusa in viersuri de Petru Dulfu. Pretiulu 40 cr. (26 cr.)

**Ifigeni'a in Tauri'a.** Tragedia in 5 acte, dupa Eur-  
pide tradusa in viersuri de Petru Dulfu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

**Brand'a séu Nunt'a fatala.** — Schitia din emigrarea  
lui Dragosiu. — Novela istorico-nationala dupa Waldburg d-  
Pamfiliu Grapini. — Pretiulu 25 cr. (16 cr.)

**Elu trebuie se se însóre.** Novela de Mari'a Schwarz  
traducere de N. F. Negrutiu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

**Mari'a séu Una féta curagiosa.** Novela istorica de  
August Brass tradusa de Joane Tanco. — Pretiulu 20 cr  
(14 cr.)

**Concordanti'a biblica reale** séu Locuri scriptu-  
rali in ordinea alfabetica a materiilor diverse ela-  
borata de Titu Budu. Pretiulu 3 fl. (2 fl.)

**Vivi'a seu Baseric'a din Cartagine.** Narare istorica  
dela Preotulu L. A. Dein versiunea italiana a Preotului Severinu Fer-  
reri, tradusa de Dr. Juliu Dragosiu. Pretiulu 1 fl. 50 cr. (1 fl.)

Cu pretiulu redus precum se afla cuprinsu in parântesu  
( ) se dau opurile acestea numai la abonantii diurnaleloru nóstre.

**Cartea acést'a s'a intardiatu** din caus'a  
intardiarei abonamentelor. — Cartile urmatóre voru est punctu-  
tuosu in fie-care luna.